

№ 4 (22) 2014

Лісовий вісник Житомирщини

2015

*Миру навколо
і в душі*

**Шановні лісівники Житомирщини!
Дорогі друзі та колеги!**

**Усім, хто пов'язав свою долю з лісом, хто віддає йому свою любов і сили,
шлю сердечні вітання з Новим роком та Різдвом Христовим!**

**В цей непростий час зичу всім оптимізму і віри, сили й наснаги, міцності
духу та невичерпної енергії для невтомної праці на благо Вітчизни.**

**Нехай завдяки вашій наполегливій праці міцніє, багатіє та квітне наша
рідна земля.**

**Нехай у вашому житті, у великих та малих справах, надійною опорою
для вас завжди будуть рідні і близькі, друзі та колеги.**

Миру всім, радощів, злагоди та благополуччя.

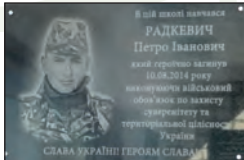
**Начальник Житомирського обласного управління
лісового та мисливського господарства
Андрій КУРІНСЬКИЙ**

Девіз, що ніколи не зрадить

Життєві дороги і мудрість наших ювілярів

5

Пам'ятаємо вас, захисники держави.....

6

Щоб справдилися надії

Звіт про репрезентацію книги «Запобігання та протидія корупції в лісовому секторі України»

9

Зелені новорічні красуні – для земляків

10

Живлющий Карачун

Незвична назва доброго джерела

11

Тут історія людей і лісу

Минуле, сьогодні і завтра колективу Гвоздяренського лісництва Бердичівського держлісгоспу

12

Хвороби хвої та пагонів сосни звичайної.....

Інформація доктора сільськогосподарських наук, професора, завідувача лабораторії захисту лісу УкрНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького Валентини Мешкової

15

Думки на молодому старті

Про участь шкільних лісництв Житомирщини в обласному зльоті

18

Квітка апостола Петра

У рубриці «Зелені ліки» - про первоцвіт

20

У 2014 РОЦІ ВІДЗНАЧЕНО ПРОФЕСІЙНІ ЗАСЛУГИ ЦІЛОГО РЯДУ ЛІСІВНИКІВ ЖИТОМИРЩИНИ

Почесне звання

«Заслужений лісівник України»

САВЕНКО Петро Петрович – майстер лісу Смолівського лісництва державного підприємства «Коростишівське лісове господарство»

Почесна грамота

Кабінету Міністрів України

ЗАХАРЧУК Сергій Григорович – лісничий ДП «Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство»

КОРОЛЬ Ігор Володимирович – начальник лісопромислового комплексу ДП «Баранівське ЛМГ»

Нагрудний знак

«За бездоганну службу в державній лісовій охороні»

БІНЬКІВСЬКИЙ Валентин Васильович – єгер ДП «Баранівське лісомисливське господарство»

КОНОВАЛЕНКО Володимир Іванович – помічник лісничого ДП «Попільнянське лісове господарство»

КРАВЧУК Роман Михайлович – майстер лісу ДП «Баранівське лісомисливське господарство»

КУРИЛЬЧУК Григорій Васильович – майстер лісу ДП «Ємільчинське лісове господарство»

РИБАК Олександр Ростиславович – мисливствознавець ДП «Баранівське лісомисливське господарство»

СЕМЕНЕНКО Михайло Анатолійович – помічник лісничого ДП «Малинське лісове господарство»

ТИМОШЕНКО Сергій Сергійович – майстер лісу ДП «Баранівське лісомисливське господарство»

Нагрудний знак

«Відмінник лісового господарства»

КРИВОЙ Петро Петрович – старший майстер лісу ДП «Ємільчинське лісове господарство»

ЯЦКОВСЬКИЙ Микола Цезарович – начальник автотранспортного цеху ДП «Житомирське лісове господарство»

Почесна грамота

Державного агентства лісових ресурсів України

АНДРОСОВИЧ Наталія Степанівна – бухгалтер ДП «Словечанське лісове господарство»

БІГУЛА Алла Миколаївна – старший інспектор з кадрів ДП «Житомирське лісове господарство»

КОСТЕЦЬКА Людмила Вікторівна – бухгалтер ДП «Бердичівське лісове господарство»

КУЛАКОВСЬКА Наталія Михайлівна – інженер лісових культур державного підприємства «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство»

МАЛАХОВА Людмила Григорівна – головний економіст ДП «Житомирське лісове господарство»

МОРГУН Марія Миколаївна – верстатниця ДП «Словечанське лісове господарство»

НИКОЛАЙЧУК Наталія Іванівна – верстатниця ДП «Овруцьке лісове господарство»

ПАВЛЮК Надія Андріївна – помічник лісничого ДП «Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство»

СІВКО Ольга Володимирівна – менеджер з реалізації ДП «Малинське лісове господарство»

ЧЕВЕЛЬЧА Оксана Володимирівна – майстер розсадника ДП «Малинське лісове господарство»

БІГУЛА Микола Михайлович – заступник начальника Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства

АВРАМЕНКО Сергій Михайлович – лісничий ДП «Коростишівське лісове господарство»

БАШИНСЬКА Марія Федорівна – майстер лісу ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство»

БІГУЛА Сергій Миколайович – головний інженер ДП «Житомирське лісове господарство»

БОЙКО Михайло Васильович – старший майстер лісу ДП «Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство»

БОЙКО Олег Петрович – начальник виробничого відділу ДП «Овруцьке лісове господарство»

БОРИМСЬКИЙ Віктор Марцінович – лісничий ДП «Житомирське лісове господарство»

БРОЖКО Юрій Миколайович – майстер лісу ДП «Лугинське лісове господарство»

ВІНІЙЧУК Михайло Олександрович – водій автомобіля-сортиментовоза ДП «Олевське лісове господарство»

ГАЙДАЙ Віктор Петрович – інженер охорони та захисту лісу ДП «Баранівське лісомисливське господарство»

ГОРЧИНСЬКИЙ Юрій Володимирович – верстатник ДП «Новоград-Волинське ДЛМГ»

ДАНЮК Віктор Йосипович – водій лісовозного автомобіля ДП «Білокорівське лісове господарство»

ДЕМЧУК Ігор Миколайович – майстер лісопромислового комплексу ДП «Радомишльське лісомисливське господарство»

ДІДУС Олексій Іванович – водій ДП «Ємільчинське лісове господарство»

ДОРОШУК Галина Миколаївна – головний бухгалтер ДП «Ємільчинське лісове господарство»

КАЧОРОВСЬКИЙ Георгій Володимирович – головний спеціаліст відділу технічного забезпечення та охорони праці ЖОУЛМГ

КЕМСЬКИЙ Олександр Іванович – головний спеціаліст відділу лісового господарства, охорони та захисту лісу ЖОУЛМГ

КОРСУН Сергій Анатолійович – старший майстер лісу ДП «Овруцьке спеціалізоване лісове господарство»

КУПРЕЙЧУК Андрій Олександрович – лісничий ДП «Овруцьке лісове господарство»

ЛОГВІНЧУК Роман Олексійович – завідувач сектором мисливського господарства ЖОУЛМГ

ЛОСЕНКО Іван Іванович – оператор крана ДП «Словечанське лісове господарство»

МИХАЙЛЕНКО Олег Якович – водій лісовозного автомобіля ДП «Попільнянське лісове господарство»

МУДРЕВСЬКИЙ Олександр Миколайович – директор ДП «Бердичівське лісове господарство»

ОЛЕХНОВИЧ Василь Іванович – головний спеціаліст відділу лісового господарства, охорони та захисту лісу ЖОУЛМГ

ПАВЛЮК Петро Степанович – майстер лісу ДП «Словечанське лісове господарство»

СМИК Валерій Мирзаабдулаєвич – водій лісовозного автомобіля ДП «Словечанське лісове господарство»

СТАНІСЛАВОВ Олександр Володимирович – лісничий ДП «Житомирське лісове господарство»

СТЕПУШЕНКО Анатолій Іванович – лісничий ДП «Білокорівське лісове господарство»

ФУРНИК Сергій Миколайович – головний інженер ДП «Малинське лісове господарство»

ІВАСЮК Григорій Михайлович – головний лісничий ДП «Бердичівське лісове господарство»

МАТВІЙЧУК Олександр Володимирович – лісничий Клевнівського лісництва ДП «Городницьке лісове господарство»

ЩАСЛИВИЙ ШЛЯХ ДО ЛІСУ

Іван Пилипович Симончук, пройшовши складний життєвий шлях, лісовій галузі віддав 45 років свого життя. Сьогодні він – на заслуженому відпочинку. Та завжди в курсі всіх справ лісгоспу, що став йому рідним. Цікавиться роботою підприємства, переймається проблемами, радіє здобуткам. До його оселі часто навідуються працівники лісгоспу та інших організацій тому, що ветеран може порадижити, підказати, поділитися своїм багаторічним досвідом лісівника та профспілкового лідера. Безліч подяк, почесних грамот за високі виробничі показники, почесні відзнаки за

активну професійну роботу в профспілках, за безперервну та віддану працю в системі лісового господарства.

Прикордонник, МТСівець, геолог. До того, як у 1961 році вступив до Кам'янської лісової школи майстрів лісового господарства і до наступного навчання в Малинському лісовому технікумі, він уже мав немалий життєвий досвід.

А лісовий досвід набував як майстер лісу Поясківського лісництва, помічник лісничого, лісничий Озерянського лісництва і 33 роки – як голова профкому Білокоровицького держлісгоспу.

З нагоди 80-річчя побажаємо Івану Пилиповичу міцного здоров'я та щасливого довголіття.

Микола КОНОНЧУК,
голова профкому ДП «Білокоровицький лісгосп».

ДЕВІЗ, ЩО НІКОЛИ НЕ ЗРАДИТЬ

У головного лісничого Бердичівського держлісгоспу Григорія Михайловича Івасюка – два ювілеї: 65 років на білому світі й 40 років роботи в лісгоспі!

Зважаючи на такі вагомі дати, можна було б просто переповісти його біографію – і це вже само по собі було б цікаво. Адже неспокійна молодість водила його далекими дорогами – від західних наших кордонів до дуже-дуже далеких східних, а незгасаюча впродовж усіх років активність постійно спонукала до пошуку, експериментів, нововведень. Але якщо за плечима так багато всього, то значно цікавіше, ніж простий перелік численних фактів, знати, яких життєвих висновків дійшла людина, маючи цей досвід.

Цього року синові – 65, а його батькові – 90. Григорій Михайлович глибоко поважає батькову дотеперішню самостійність і впевнений, що доля дітей значною мірою залежить від міцності родинних коренів. А успіх будь-якого чоловіка значною мірою залежить від надійності тилів – і тому вдяч-

ний дружині Леоніді, яка зі спокійною гідністю йде поруч з ним далеко не завжди легкими шляхами.

Трудове зростання – повторює як мантру Григорій Михайлович – залежить від уміння бачити за сьогоdnішнім економічним вирашем людей, тільки тоді буде вагомим майбутній результат. Знаючи про таку настроєність головного лісничого, не дивуєшся його феноменальній пам'яті на імена колег – він не просто виконував свої посадові обов'язки, садив ліс, він творив його разом з людьми, яких поважав.

Чи легко було з людьми? Так не буває ніколи, знає Григорій Михайлович. Але підлеглих керівників первинної ланки застерігає від панібратства. «Ти станеш справжнім лісничим тоді, коли покараєш людину, а вона рано чи пізно подякує тобі».

На початку 70-х років минулого століття Григорій Михайлович вперше на бердичівській землі, в Чорних Лозах, посадив ліс на 1,6 гектара. Він часто буває там. На сьогодні ті пер-

ші дуби та липи вже досягли в діаметрі 24-30 сантиметрів. Підрастають і молодші їх «брати та сестри». За роки роботи в лісгоспі за участі Івасюка посаджено ліс на площі 10 тисяч гектарів. А скільки ще в задумах!

Якось Григорій Михайлович поділився секретом своєї енергійності: «Встаю і щоранку згадую чудодійні слова поета...». Налаштувалися почути романтичні рядки? А Івасюкова пам'ять утримує лише три слова з якихось невіданих рифм, що стали життєвим девізом: «Треба до роботи».

Галина ВАСИЛЬЧУК.

ПРАЦІВНИК МАЛИНСЬКОГО ЛІСГОСПУ НАГОРОДЖЕНИЙ ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ ІІІ СТУПЕНЯ»

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України Президент України відзначив Володимира Олексійовича БУЛАНОВА високою державною нагородою.

Стропальник Володимир Буланов на початку квітня був мобілізований до Збройних

Сил України. 21 травня в зоні проведення АТО він отримав важке поранення, в результаті якого чоловікові довелося ампутувати ногу.

Сім'я Буланових виховує трьох неповнолітніх дітей. Тож біду, яка їх спіткала, переборюють разом. Не стали осторонь і колеги по роботі. Профспілкова організація та працівники

лісгоспу надали Володимирі Олексійовичу грошову допомогу.

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!

Трагічна звістка надійшла зі сходу нашої держави. У військовому шпиталі Дніпропетровська помер від ран БРОНИК Юрій Миколайович, верстатник Ушомирського лісопромислового комплексу державного підприємства «Коростенське лісомисливське господарство».

В зоні проведення АТО Юрій Броник перебував із середини березня.

Житомирське обласне управління лісового та мисливського господарства та весь колектив лісівників області глибоко сумують у зв'язку із втратою, адже Юрій Броник пропрацював на цьому підприємстві 22 роки, тому в колективі лісівників був рідною людиною.

У 42-річного Юрія Миколайовича залишилися дружина та двоє синів. Їм лісівники висловлюють найщиріші співчуття та запевняють у підтримці.

«В цій школі навчався РАДКЕВИЧ Петро Іванович, який героїчно загинув 10.08.2014 року, виконуючи військовий обов'язок по захисту суверенітету та територіальної цілісності України. Слава Україні! Героям слава!» — пам'ятну дошку, на якій викарбувано такі слова, встановлено на Листвинській школі, що в Овруцькому районі.

Наш колега, працівник Словечанського лісгоспу Петро Іванович Радкевич, загинув в боях під Донецьком.

У нього лишилися старенька мати, дружина та двоє неповнолітніх дітей.

В зоні АТО Петро Іванович перебував з середини квітня. Вшанувати земляка, який віддав своє життя, відвойовуючи незалежність нашої держави, зібралися рідні, друзі, односельці.

Вчителі Листвинської школи та згадують Петра Івановича виключно добрими словами: «Гарний учень, завше життєрадісний та чуйний, він завжди був там, де потребувалася якась допомога».

МИ — СЕРЕД ЛІДЕРІВ У САДІННІ ЛІСУ

Майже на 5800 гектарах провели відтворення лісів у 2014 році підприємці підприємства обласного управління лісового та мисливського господарства. Це один з найкращих показників у державі. Нові ліси створено на площі 10 гектарів – більше вільних земель лісгоспи не мають.

Левову частку у створених насадженнях становлять хвойні – близько 70%, дуб – майже 20%, решта – інші породи.

Найбільше лісових культур створили в Малинському, Білокоровицькому, Городницькому та Словечанському лісгоспах. Річне завдання виконано на 107%.

У лісокультурній справі наші лісівники намагаються

йти в ногу з часом, - зауважує начальник управління Андрій Курінський. - Частина підприємств запроваджують технологію садіння дерев із закритою кореневою системою. Насадження, створені таким чином, значно краще приживляються, мають кращі показники росту та розвитку. Також лісководи використовують різні методи вирощування садивного матеріалу, застосовують сучасні системи зрошування та підживлювання, які сприяють найбільшому виходу стандартних сіянців – а саме такими проводиться садіння.

У 2015 році обсяги відтворення лісу в області планують збільшити.

ДЕРЕВА ТЕЖ РАХУЮТЬ ВОСЕНИ

У держлісгоспах області проведено осінню інвентаризацію лісових розсадників, шкілок, плантацій, лісових культур та ділянок природного поновлення.

Іншими словами, лісівники обліковують наявний садивний матеріал окремо за кожною породою, з урахуванням виду та віку.

Паралельно встановлюється і якість сіянців. Адже для висаджування на лісові ділянки придатні лише ті, які відповідають чинному стандарту. До уваги береться висота, розвиненість кореневої системи, наявність верхівкової бруньки. Ті ж, що не пройшли «відбір» – залишаються на дорощування.

Отож, проведеною інвентаризацією встановлено, що в лісгоспах вирощено понад 35,2 мільйона стандартних сіянців, серед них майже 28 мільйонів – сосни, 8,5 мільйона – дуба, майже мільйон – ялин. Ще в теплицях та розсадниках чекають весни 108 тисяч сіянців модрина та 182 тисячі – вільхи.

Крім цього, в лісгоспах виростили горіх, липу, клен, горобину. Із чагарникових найбільш поширені шипшина, калина, ліщина та бирючина.

Інвентаризації підлягали і 11 773 гектари лісових культур. 40% усіх культур спеціалісти віднесли до I класу якості, II класом атестовано 50% культур, 10% присвоїли III клас.

Тішаться лісівники і приживлюваності лісових культур: на ділянках 1-3 року вирощування вона

становить майже 90 відсотків.

Понад 4,8 тисячі гектарів лісових культур стали «дорослим» лісом – саме таку площу переведено у вкриті лісом землі. З них – понад 2,8 тисячі гектарів сосни та 745 гектарів дуба.

Дбаючи про розвиток лісонасінневої справи, лісівники в цьому році заклали родинні плантації на площі понад 10 гектарів: 6 гектарів сосни та 4,4 гектара дуба.

Прес-служба ЖОУЛМГ.

Майже 109 млн. грн. сплатили підприємства Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства за 9 місяців поточного року податків та зборів до зведеного бюджету України. Це на 30,3 млн. грн. більше (на 38%), ніж за аналогічний період минулого року. Крім того, сплачено 85,2 млн. грн. єдиного соціального внеску. Загальна сума платежів становить 194 млн. грн. – це 23% узагальному доході підприємств від реалізації товарів, робіт (послуг).

57 кілометрів лісових доріг збудували держлісгоспи області в 2014 році. Середня вартість одного кілометра новозбудованої дороги – 350 тисяч гривень.

Урядовим розпорядженням від 12 листопада 2014 р. Службі автомобільних доріг у Житомирській області надано дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок, з подальшою зміною цільового призначення, орієнтовною площею 24,159 гектара, що нині перебувають у постійному користуванні ДП «Житомирське лісове господарство», для реконструкції автомобільної дороги Київ-Чоп.

У 2014 році прокуратурою Житомирської області пред'явлено 3 позови про повернення у державну власність 11,4 га лісових земель вартістю 6,3 млн. грн.

У лісах підприємств Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства в 2014 р. виникло 14 пожеж, всі – з вини населення. Вогнем пройдено майже 3 гектари лісових земель, збитки, заподіяні лісовому господарству, становлять майже 26 тисяч гривень.

Листопадові льодолами завдали значної шкоди лісам у 12 лісгосподарських підприємствах області. Часто зламані дерева обривали лінії електропередач, перекривали шляхи. На ліквідацію наслідків стихії лісгоспи виділили 26 одиниць техніки, у відновлювальних роботах узяли участь 350 лісівників у складі 74 бригад.

Задовольняти значно зростаючий попит на дрова Новоград-Волинському досвідному лісомисливському господарству допомагає не так давно придбаний древокол, який за зміну виготовляє 12-15 кубічних метрів цієї високоліквідної продукції. Підприємство пропонує господарям ще й інший спосіб: укласти договір в лісництві, і в рахунок оплати праці на прибиранні лісосіки від гілля взяти собі дрова, які самі ж і заготовили.

У Малинському держлісгоспі цього року вперше вдалися до такої практики: на площі, де проводилися суцільні санітарні рубки, вивели сосну, але залишили молоді дубки, які зростали в другому ярусі. Якщо в наступні роки вони добре розвиватимуться, то це обіцяє відчутне скорочення витрат на створення лісових культур.

Працівники Бердичівського держлісгоспу вперше взяли за заготівлю насіння ялівця білого (джерело – старовинний Верхівнянський парк). 5 кілограмів його буде висіяно наступної весни – як складова програми забезпечення лісового різноманіття.

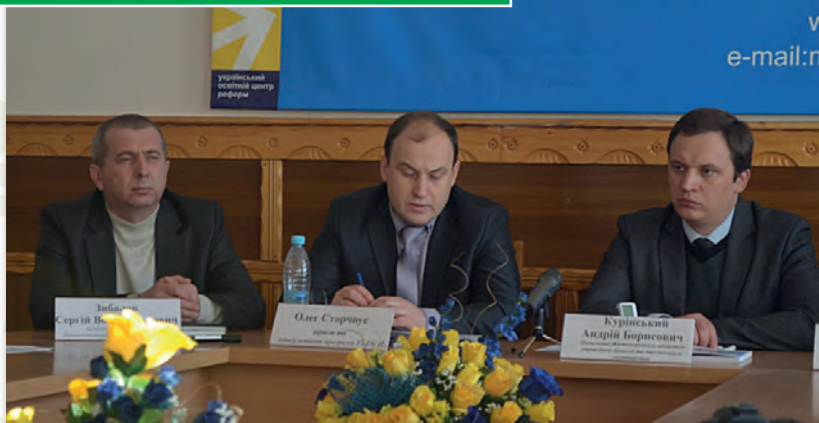
ЩОБ СПРАВДИЛИСЯ НАДІЇ

15 грудня в Житомирському прес-клубі ринкових реформ у рамках програми ФЛЕГ (FLEG II) репрезентовано книгу «Запобігання та протидія корупції в лісовому секторі України».

У представленні книги взяв участь один із її співавторів Олег Сторчоус, розповівши насамперед про саму програму. Вона фінансується Європейським Союзом. Її мета – аналіз лісової політики, сприяння підвищенню рівня знань і зміцнення підтримки сталого управління лісами в 9 країнах-учасницях програми (колишніх республіках СРСР). В Україні програма працює чотири роки.

Представлене видання, здійснене в рамках програми, вирізняється чіткою впорядкованістю і спрямуванням на конкретну допомогу. В ньому подається повний текст Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», детальне роз'яснення його положень і практичний коментар до нього. Автори підкреслюють свою повну відповідальність за судження, тлумачення та висновки цієї публікації.

Олег Сторчоус, на плечах якого – юридична сторона відповідальності, проаналізував кримінальні справи останніх років, пов'язані з житомирськими лісівниками. З переліченого ним випливає, що переважна

більшість з них стосувалася зловживань працівників нижчої ланки в лісовому господарстві – майстрів лісу.

У ході зустрічі з журналістами, на якій обговорювалося нове видання, заступник начальника Держекоінспекції в Житомирській області Сергій Зибалов розповів про лісові рейди екологів, за результатами яких, як виявилось, кримінальні справи порушуються далеко не завжди.

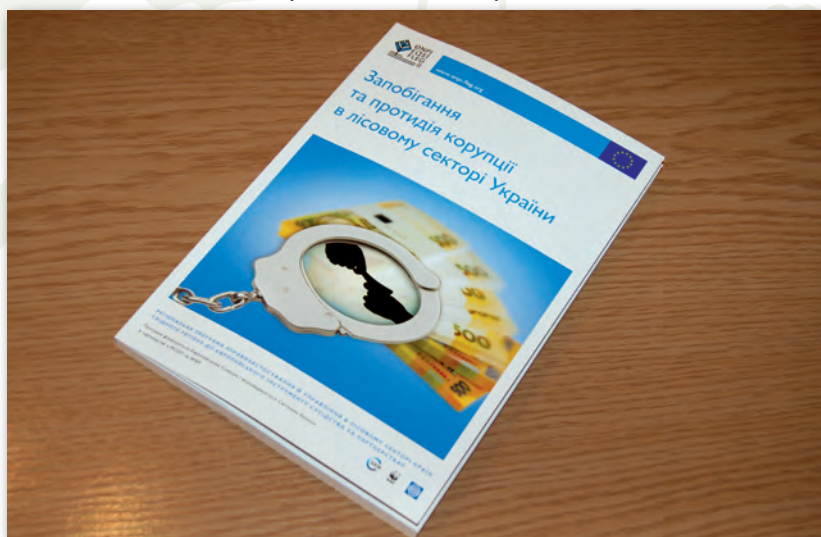
Одна з причин цього – розпливчатість деяких пунктів нормативних актів. Якщо йдеться про «завдану істотну шкоду», то елемент суб'єктивного тлумачення тут може бути досить великим. Хтось істотну шкоду вимірює бубликами, хтось – позашляховиками. Олег Сторчоус зазначив, що в антикорупційному законодавстві є немало «дірок», які варто заповнити конкретним змістом. Учасники

програми ФЛЕГ мають ряд напрацювань у цьому напрямі. І тепер, коли боротьба з корупцією піднімається на щит, коли від її ефективності залежить не менше й не більше як безпека держави, є сподівання, що всі вивірені й обґрунтовані висновки різних спеціалістів буде враховано при вдосконаленні відповідних нормативних актів.

Начальник обласного управління лісового та мисливського господарства Андрій Курінський подякував авторам посібника за своєчасну й глибоку інформацію. Її опрацювання, що вже розпочалося в колективах державних лісових підприємств, безперечно, допоможе спеціалістам галузі підвищити рівень правових знань. Однак, підкреслив він, важливо пам'ятати, що антикорупційна освіченість досягається не лише «книжним» вивченням, а й донесенням антикорупційних постулатів до глибин людської свідомості. І в цій царині на лісівників чекає величезна робота як серед тих, хто працює в лісі, так і серед місцевого населення. Без подолання стереотипу «моя хата скраю» корупцію не здолати.

Успіху в означеній сфері можна досягти тільки спільними зусиллями влади, правоохоронних органів, працівників лісового господарства, населення. Треба лише: правда, знання й довіра – де всі три слова рівнозначно важливі.

Галина ГАЛЬЧЕНКО.

ЦЕ ТРЕБА ЖИВИМ

Нинішнього року в Довбиші, в Іванівському урочищі відкрито меморіальний комплекс жертвам фашизму. На восьми гранітних плитах висічено відомі прізвища людей, що загинули тут. Стелу уриває гранітний обеліск.

Під час Великої Вітчизняної війни фашисти розстріляли на території Баранівського району сотні, а може й більше тисячі, орденоносців з місцевих підприємств, інших мирних жителів, військовополонених, партизанів, підпільників. Журналісти районної газети «Слово Полісся» багато років розшукували й помічали місця масових поховань, відновлювали через архіви імена загиблих. Саме журналістська організація району ініціювала встановлення гранітних пам'яників у селищі Першотравенську, в лісі під Йосипівкою, на місці спаленого с. Дерманки, в урочищі Соснина, біля Баранівки, в урочищі Китайщина в с. Острож-

ку, неподалік Острожецького кладовища в урочищі Танковий Рів, на четвертому кілометрі дороги Рогачів - Довбиш, неподалік с. Дібрівки, в Кам'яному Броді біля кар'єру.

У цій роботі нас підтримували земляки – місцеві жителі, ветеранські організації, представники влади. Серед тих, кому хочеться висловити особливу вдячність, – працівники державного підприємства «Баранівське лісомисливське господарство» (керівник – депутат обласної ради Анатолій Остудімов).

Масові розстріли зазвичай проходили в лісах. Отож, щоб відзначити ці місця сьогодні, треба було й упорядкувати їх, і розчистити стежку, і потім не забути десь

там, у глибині лісу, їх доглянути. У цьому нам завжди допомагали баранівські лісівники, для яких ліс – не просто робоча територія, а й освячена партизанськими походами, кров'ю мирних людей земля.

Спасибі вам за пам'ять, за допомогу, за розуміння важливості цих трудів для всіх нас.

Анатолій СТІЛЬЧУК, письменник, ветеран журналістики, голова місцевої організації НСЖУ. Фото Людмили КОЛЕСНИКОВОЇ.

ЖИТОМИРСЬКІ ЛІСІВНИКИ НА ЯЛИНКОВИХ БАЗАРАХ

73 тисячі сосенок та 140 тисяч ялинок підготували цього року для реалізації населенню лісгоспи обласного управління лісового та мисливського господарства. Вони виставили на продаж дерева, вирощені на спеціальних плантаціях, а також заготовлені в процесі планових рубок у рамках догляду за лісонасадженнями.

Торговельні пункти з продажу новорічних деревець відкрито на всій території області. Лісівники активно пропонують мешканцям Житомирщини відвідати ялинкові ярмарки та придбати зелені деревця саме там.

Враховуючи, що сума штрафу та збитків, завданих лісовому господарству за самовільно зрубану ялинку, значно перевищуватиме вартість ялинки,

лісівники сподіваються, що бажаючих іти на лісопорушення не буде. Вони все зробили для того, щоб новорічна ялинка кожному була тільки в радість.

Як і минулого року, лісівники реалізовуватимуть деревця в горщиках та спеціальних упаковках. З такою ялинкою можна буде відсвяткувати не один Новий рік. Крім того, новорічне деревце можна взяти в оренду. Зелена красуня в горщику «житиме» у вашій оселі впродовж свят, а потім її можна буде повернути назад у розсадник.

Для недопущення самовільної заготівлі та незаконної торгівлі зеленими красунями ялинки продаються зі спеціальним маркуванням – зі штрих-кодом.

У Житомирському облас-

ному управлінні лісового та мисливського господарства створено спеціальний штаб, який координує та контролює питання заготівлі і реалізації новорічних ялинок та охорони хвойних насаджень від незаконних рубок.

Прес-служба ЖОУЛМГ.

ЖИВЛЮЩИЙ КАРАЧУН

Неподалік від Малина на придорожному знаку виписано – «Карачун». Яка душа нині не зачепить від цього слова? Воно – один із символів війни на сході країни. За Карачун-гору поблизу міста Слов'янська Донецької області протягом квітня-липня 2014 року велися тяжкі бої між українськими та проросійськими збройними формуваннями. Так, там ця назва «виправдала» своє значення. Бо слово карачун у старовину вживалося для позначення злого духа, демона, який скорочує життя. А з тюркської назва гори перекладається як «чорна смерть», тобто несподівана, передчасна.

То який же стосунок Карачун може мати до Малинщини?

Здавна у місцевих жителів це слово асоціюється з дуже позитивними речами. Знавці стверджують, що в першій половині XVII століття урочище облюбували козаки. І мабуть із тих часів пішла його назва, що

в слов'янській міфології означає дні зимового і літнього сонцевороту. Якщо зимового, то Карачун – це ще й бог, повелитель морозів.

Овіяний легендами Карачун сьогодні вірно служить не тільки мешканцям Малина, Ворсівки, інших ближніх сіл – до нього приїжджають і здалеку. Адже тут б'є цілюще джерело. Не пересихає в спеку, не боїться повелителя морозів – щодня щедро віддає свою живлющу силу всім бажаючим. А охочих до цієї води більше і більше.

Місцева громада доклала немало зусиль, щоб впорядкувати місце, де підземні води виходять на поверхню. Допомогли їй у цьому лісівники, адже джерело знаходиться на території Слобідського лісництва.

Не важко помітити, що в усіх варіантах слово карачун означає якийсь поворот, межу: між життям і смертю, між зимою і літом... Між життєстверджуючим і печальним його значенням ми однозначно обираємо перший варіант. А малинчани давно вже знають, що Карачун – це джерело добра.

ЧИ МОЖНА ЗНАТИ ПРО ГРИБИ ВСЕ?

У Житомирі, в обласній науковій бібліотеці імені О. Ольжича, відбулася виставка грибів-трутовиків. Розрахована її організаторами – членами клубу «Грибник» на чолі з Людмилою Журавською – на кілька днів, вона тривала кілька тижнів.

Зацікавлення городян і тих, хто приїжджав із районів, було великим. Інформація, одержувана ними від організаторів і в ході оглядових екскурсій, і під час численних запитань, вражала глибиною. Дивувала. Клуб «Грибник» об'єднує, в основному, житомир'ян. Але тому, як багато жителі міста знають про гриби, могли б позаздрити навіть працівники лісу, які – нехай не в образі буде сказано – здебільшого вважають себе знавцями №1 в цій царині.

Хоча можна зрозуміти й лісівників: за що їм любити трутові гриби – ксилотрофи, що живляться деревиною, часто завдаючи значної шкоди лісам? Мікологи вже описали понад дві тисячі трутовиків.

На виставці було продемонстровано, в основному, гриби-сапротрофи, які оселяються на мертвій деревині. Виявляється, кожен з них має свої лікувальні властивості. Як засвідчила виставка, знаннями про лікувальну силу трутовиків – які своєю органічною, а не хімічною дією позитивно впливають на суглоби, пухлини, нервові розлади, імунітет тощо – цікавляться все більше наших земляків. І мають рацію в своєму переконанні, що в природі немає зайвого.

От, приміром, що нам спа-

дає на думку, коли чуємо про «березову кашу»? Що надміру пустотлива дитина заслужила на тоненьку різочку. А по суті йдеться про призабуту нами справжню березову кашу, якою лікували застуду у дітей. В подрібнену на тертці м'яку березову губку (однорічний гриб, що виростає на всохлих березах) вливають склянку теплого молока, додають ложку меду і – на здоров'я.

ТУТ ІСТОРІЯ ЛЮДЕЙ І ЛІСУ

Від лісівників часто чуєш: оце садимо ліс, щоб через 60-80 років скористалися ним незнані наші нащадки. Цілком зрозуміла і трохи завидна гордість, що звучить у їхніх словах. Але. Чи завжди ми пам'ятаємо тих, хто 60-80 років тому садив ліс, у якому сьогодні господарі ми? А між тим, уміння дивитися в минуле – не менш важливе, ніж уміння думати про майбутнє.

Цибульський.

Яременко.

Петровський.

Ткачук.

Це лісничі, які очолювали Гвоздаренське лісництво з часу створення Бердичівського держлісгоспу.

Г.І. Цибульський – практик, з яким зв'язалися науковці; загинув від рук браконьєрів.

В.В. Яременко – представник відомої на Житомирщині лісівничої династії.

Ф.Т. Петровський – прийшов працювати в ліс без обох рук, так володів протезами, що мав ідеальний почерк, успішно збирав велосипеди.

А.Л. Ткачук – донедавна один з найуспішніших лісничих в області, пенсіонер; але коли бачиш як при імені Алім Лукичясніють обличчя, то усвідомлюєш: честь людини не знає пенсійного віку.

- Тут працювало багато історич-

них людей, - зауважив нинішній керівник лісництва Олег Петрович Данилюк. – Ми пишаємося кожним.

Закарбоване у пам'яті і граніті імя кожного працівника лісництва, що загинув на фронтах Великої Вітчизняної війни. Нещодавно гвоздаренські лісівники поставили їм пам'ятник біля центрального входу в контору лісництва, що розташована тепер у с. Лісовій Рудні.

Лісничий Олег Петрович Данилюк віднайшов і зберігає плани-схеми лісонасаджень Гвоздаренського лісництва 1937, 1947, 1957 років. Чи не кожен з нині працюючих старших лісівників може похвалитися ретельно збереженими фото минулих років, на яких завмерли перед об'єктивом їхні попередники. В це слово, яке ми останнім часом розучилися навіть по-нормальному вимовляти, вони щиро вкладають первинний, шанобливий його зміст. І це велике їхнє щастя, що від попередників їм не гола іронія залишилась, а надійна опора – чесне ставлення до життя і роботи.

Спостерігати роботу гвоздаренських лісівників довелося 21 листопада. Після тривалої суші випав не то дощ не то сніг і застиг на вітах. Обмерзлі дерева тріщали, ламалися, перекривали дороги, обривали електричні й телефонні дроти. Хтось поспішив у ліс, щоб визначити величину заподіяної стихією шкоди. Хтось «шукав мобільну мережу», аби попередити споживача, що деревину відправлено не буде, бо електронний облік неможливий. Лісничого

Данилюка засмикали запитаннями про те, як діяти в такій серйозній ситуації. Так, не найкращий день...

— А коли є легший? — перепитує Олег Петрович. — Зрозуміло, при- міром, що тільки вчора завершилися кількомісячні протипожежні клопоти.

Гвоздяренське лісництво розташоване на кордоні двох природних зон. Якщо в лісостепу приватні земельні паї, в основному, обробляються, то на поліссі — значно меншою мірою. Здичавіла земля «муляє» очі, селяни починають спалювати багаторічні хащі. Щоб не допустити до «свого» лісу вогонь, лісникам доводиться гасити полум'я на само заліснених селянських землях. У свіжих спогадах — дві доби безперервної боротьби з вогнем навколо Борятина. Якби не лісники, то згоріло б село.

Ці осінні клопоти додалися до безперервних — пов'язаних із садінням лісу і доглядом за ним. Нинішнього року гвоздяренські лісники створили культури на площі 23 гектари. Але 9,3 гектара з них — особливі. Тільки в цьому лісництві вже котрий рік застосовують розміщення саджанців за двовідвальною технологією. Садіння відбувається за такою схемою: у два відвали, що прокладені через кожні три метри, заробляються саджанці двох видів, один з яких — майбутні новорічні ялинки. О першій порі культури ніби загущені. Та невдовзі ялинки вирубуються і йдуть на святковий продаж, а основна культура залишається і розкошує. Технологія ускладнена, але економічно вигідна.

Ім'я автора цієї технології — «самі придумали». Навіщо люди відходять від шаблонів, ускладнюють собі життя? Тому що люблять життя. В тому числі і свою роботу. Традиції лісництва притягують до нього найкращих.

Віддають йому найкращі свої сили брати Макарчуки. Олександр Олександрович — майстер лісу. Володимир Олександрович — лісоруб. А започаткував «родинну справу» водій Микола Олександрович, він тепер — на заслуженому відпочинку. Все життя у лісі — його дружина Віра Феліксівна. Незважаючи на свої майже сімдесят — і сьогодні перша на лісокультурницьких роботах.

Лісництво стало родинною справою для братів Василівських, Закликовських, для батька і сина Поліщуків, батька і сина Чупринських. Сорок років працює в лісовому господарстві гвоздяренський бухгалтер Надія Михайлівна Присяжнюк. Рік тому прийшов у лісництво випускник академії Денис Самчук, внук колишнього майстра лісу Бондаря.

Однак останнім часом, ніде правди діти, проблема кадрів постає все гостріше. Взяти на роботу ненадійну людину, аби заповнити вакансію, лісничий Данилюк не може — це означало б опустити планку, підвести під ризик колектив. У таких випадках лісничий відбувається рятівним філософствуванням: мавпа через працю виросла до людини, людина без праці перетворюється в мавпу; учись працювати і тоді будемо працювати разом. Зате хто вже влився в колектив — не шкодує. Швидше — дивується. Недавно,

коли новенькому трактористові видавали добротний спецодяг, він все перепитував: «Таке ще існує в цьому світі?!». А пізніше, коли трохи прижився на новій роботі і серед нових людей, узагальнив свої враження нетиповим для порівняно молодого людини терміном — тут відбулася «колективізація колективу».

Нинішній дружний колектив Гвоздяренського лісництва — достойний продовжувач справи своїх попередників. Люди невтомно створюють ліс. Природних лісів тут майже немає — практично всі рукотворні.

На робочому столі лісничого Гвоздяренського лісництва, яке розташоване в Романівському районі, — прапорець району. Невідомо якими резонами керувалися знавці геральдики, зафарбувавши половину його полотна в зелене. Цілком виправдано буде думати, що, крім іншого, це так вони оцінили роботу місцевих лісників.

Галина ПАЛИВОДА.

НЕ ВІДКЛАДАЮЧИ НЕПРИЄМНОСТІ

Працівники Малинського лісового господарства одними з перших в області забили на сполох у зв'язку зі всиханням соснових насаджень. Ще два роки тому на їхнє запрошення в районі почали працювати науковці з Вінниці та Житомира.

Пік поширення хвороби малинських сосняків припав на 2014 рік. Сніголами на початку року значно пошкодили місцеві ліси. Повнота насаджень відчутно зменшилася. Найбільш освітлені місця привабили комах, які є переносниками офіостомових грибів. Грибні хвороби значно ослабили деревостани.

А ще цей рік запам'ятається значними погодними перепадами. Багатомісячна посуха теж стала серйозним стресом для дерев. Істотно впливає на них забруднене повітря і безладне викидання побутових відходів. Джерел впливу більше і більше.

- Механізм захворювання що в людини, що в дерева – однаковий: організм ослаблюється й стає вразливим, - пояснює директор Поліського філіалу УкрНДЛГА Олександр Тарасевич.

Всихання розпочинається з верхівки дерева. Хвоя рідіє і жовтіє на верхівці крони, процес поступово поширюється нижче і нижче. Побуріння соснових гол – зовнішній прояв хвороби. У стовбурі так же згори донизу поширюється синява. Врешті дерево гине.

На жаль, як і в усьому «сосновому» світі, й українські вчені поки що можуть допомогти лише вчасним і ретельним моніторингом. Бо як сьогодні можна опанувати цей процес?

Олександр Тарасевич аналізує варіанти:

— Ін'єкціями в кожне дерево – витрати колосальні, а ефект мінімальний. Розпиленням отрути – вона вб'є все, а винуватці-комахи під корою врятуються. Хімічний засіб боротьби взагалі дуже сумнівний. Наш ліс залиша-

ється чи не єдиним середовищем порівняно невеликого антропологічного впливу; наповнимо його хімією – взагалі нікуди буде подітися.

Лісівники стверджують, що єдиний засіб боротьби зі всиханням деревостанів – хірургічний.

Дуже важливо вчасно виявити й ліквідувати хворобливий осередок. Досліджено, що повне всихання враженого мікозом дерева відбувається протягом одного вегетаційного періоду. Швидкими темпами вогнище хвороби поширюється по діаметру.

Суцільні рубки всихаючих насаджень загальною площею 140 гектарів намітили на 2014 рік у Малинському держлісгоспі. І одразу ж зіткнулися з активним несхваленням місцевих жителів. Населення сіл воювало за звичне оточення. А малинчани наполягали на неможливості рубки у ландшафтному заказнику «Гамарня», де ліс, за переказами, садив ще брат відомого вченого Михайло Миклухо-Маклай. Роз'яснення, яких зажадала районна рада, депутатам на сесії давав головний лісничий підприємства Василь Маєвський. У районі, де працює стільки випускників місцевого лісотехнічного коледжу, запитань було не злічити.

І тоді, щоб досягти взаєморозуміння, уникнути майбутніх неприємностей лісівники прийняли єдино правильне рішення:

— Ми не будемо ворогувати. Ми будемо розбиратися в проблемі разом.

Спеціальна комісія, до якої

увійшли представники влади та громадськості міста й району, виїхали на місце, спільно з працівниками лісгоспу обстежували вражені хворобами ділянки, доходили спільного висновку. Те ж практикувалося і з активом Слобідської та Любовицької сільських рад. Керівництво лісгоспу налаштувало лісничих не чекати звинувачень у незаконності суцільних санітарних рубок, а наперед йти у сільради, інформувати, переконувати в доцільності таких дій.

Нелегкий, громіздкий, і навіть дехто може сказати – невластивий, такий, що не входить в обов'язки лісівника, вихід із ситуації обрали спеціалісти Малинського держлісгоспу. Але це надійний шлях до налагодження взаєморозуміння між лісівниками і їхніми земляками – такий необхідний сьогодні.

Галина ПАЛИВОДА.

ХВОРОБИ ХВОЇ ТА ПАГОНІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ

Зазвичай лісівники звертають увагу на зміни якості деревини внаслідок розвитку гнилей стовбурів чи коріння, в той час як хворобам хвої та пагонів не приділяють уваги. Водночас у міру збільшення площ штучних соснових насаджень у різних регіонах світу та інтенсивного вирощування садивного матеріалу вже не можна не помітити ураження хворобами хвої та пагонів. Поширення зазначених хвороб пов'язане також із інтенсивним перевезенням лісової продукції та садивного матеріалу між регіонами та континентами, а також зі змінами клімату, що дає змогу так званим адвентивним (чужоземним) видам збудників адаптуватися у нових екологічних умовах.

Хвоя є основним органом фотосинтезу дерев сосни, причому найбільшою інтенсивністю фотосинтезу характеризується однорічна хвоя. У зв'язку з цим хвороби хвої завдають найбільшу шкоду молодим рослинам, у яких ще відсутня хвоя старшого віку. Уражені хворобами дерева відмирають лише після повного відмирання хвої, якщо вона не може відновитися.

Оскільки хвоя поточного року дозріває лише після закінчення сезонного росту пагонів, її втрати не впливають на приріст дерев у висоту, але можуть вплинути на радіальний приріст у другій половині сезону. Зазвичай дворічна та трирічна хвоя підтримують існування дерев цілком достатньо. Водночас повторне пошкодження хвої та витрати запасених поживних речовин під час хронічної хвороби можуть ослабити дерево більшою мірою, ніж одноразова сильна втрата хвої від хвороби. Фінські вчені підраховали, що одноразова заміна центрального пагона призводить до втрат 40% приросту, а повторна заміна – до втрат понад 60% приросту у висоту.

Хвороби хвої виробничники зазвичай помічають лише у теплицях і розсадниках. Поряд із усім відомим шютте, останнім часом поширюється хвороба, спричинена грибом цикла-незма (симптом – побуріння й опадання хвої), а також – **дотістромоз**, або червона плямистість хвої (рис. 1). Ознаками дотістромозу є поява на хвої минулих років червоних поперечних рисочок та її опадання. На уражених деревах приріст минулих років відсутній, пагони мають

вигляд щіток («левових хвостів»).

Європейська спільнота дуже стурбована швидким поширенням дотістромозу. З метою визначення ризику поширення цієї хвороби та прийняття рішень стосовно стратегії лісового господарства країн на основі координації та обміну знаннями триває проект Європейської кооперації у галузі науково-технічних досліджень (COST) під назвою DIAROD, в якому беруть участь і фахівці з України. Збудника дотістромозу на території України було виявлено ще на початку минулого сторіччя, але поширення хвороба не набула. Проблема захисту від неї виникла у південній півкулі (Південна Африка, Південна Америка, Нова Зеландія) у 60-і роки минулого сторіччя після масового створення комерційних плантацій сосни променистої. Наприкінці 90-х рр. хвороба поширилася у північній півкулі, де на великих площах зрубів, згарищ, нелісових земель було створено монокультури хвойних порід.

В Україні дотістромоз останнім часом виявлено у Криму, Херсонській, Миколаївській та інших областях півдня та сходу України на сосні кримській. Серед заходів захисту від дотістромозу у Великій Британії пропонують здійснювати заміну порід, зрідження культур,

заходи з підвищення стійкості насаджень, а також застосування фунгіцидів.

Серед хвороб пагонів сосни найбільш відомі склеродерріоз, сосновий вертун, склерофомоз і діплодіоз. Зовнішні симптоми цих хвороб дуже подібні і точна діагностика можлива фахівцями у лабораторії, іноді лише молекулярними методами. В усіх випадках після ураження центрального пагона його заміщує один або декілька бічних, що призводить до деформації стовбура. Збудник **діплодіозу** проникає у хвою та пагони поточного року через породи, а у гілки та стовбури – через рани, утворені після граду, пошкодження комахами, іншими хворобами (зокрема сосновим вертуном), оббивання гілками сусідніх дерев, а також під час проведення лісівничих заходів. За сприятливих умов у перші дні після проникнення гриба заражена хвоя змінює забарвлення, а потім відмирає (рис. 2).

Одним із важливих симптомів ураження сосни діплодіозом є виділення крапель живиці на пагонах, причому поряд видно декілька укорочених і пожовтілих хвоїнок. Інфекція поступово поширюється на всі хвоїнки поточного року. Пагони відмирають, починаючи з верхівки, утворюються виразки на стовбурі та гілках, відбувається в'янення бруньок, всихан-

ня верхівки, бічних пагонів та всього дерева. Пікніди (плодові тіла) гриба виявляються також на шишках, але це не позначається на якості насіння. Водночас у разі ураження шишок першого року насіння в них не утворюється.

Захист від діплодіозу полягає у дотриманні стандартного комплексу агротехнічних заходів, бракуванні сіянців з ознаками хвороби. У деяких країнах обробляють сіянці проти діплодіозу фунгіцидами у період формування хвої на пагонах, причому перше обприскування здійснюють на початку росту пагонів, а друге – через три тижні. Вилучення заражених сіянців доцільно здійснювати у суху погоду, оскільки за такої умови зменшується ризик інфікування здорових рослин.

Сосновий вертун уражує пагони сосни та інших хвойних порід. Хвороба одержала таку назву, оскільки після утворення некрозів на одному боці пагін викривлюється (рис. 3). Гриб має двох господарів – сосну та осику, причому спори зимують на мертвому листі осики на землі, а весною відбувається зараження пагонів сосни поточного року. Як один із заходів запобігання поширенню хвороби – уникання створення розсадників чи культур поряд і осичниками.

Склеродерріоз (пагоновий рак, склеродерієвий рак, «зонтична хвороба») виявляється через посіріння, побуріння та опадання хвоїнок

сіянців (рис. 4). Хворобу можна виявити на ранній стадії – хвоя від верхівкової бруньки повисає зонтикоподібно, жорстка, має прим'ятий вигляд, хвоїнки легко вириваються під час дотику. Ранньої весни, коли створюються лісові культури, інфіковані у розсаднику сіянці мають здоровий вигляд, а хвороба виявляється через декілька тижнів. Збудник склеродеріозу проникає у дерево біля основи коротких пагонів, через термінальні бруньки чи продихи, а через декілька тижнів утворює ракові виразки, іноді навколо всього стовбура. Наслідком розвитку хвороби є відпад рослин, деформація стовбурців, злам верхівок, куціння. У країнах Європи у розсадниках захист від збудника хвороб забезпечується застосуванням фунгіцидів (з інтервалом 20 днів – із середини травня до середини вересня), на плантаціях – обрізуванням нижніх гілок.

Рослини, в яких пагони розвиваються швидше, уникають зараження цим грибом, тому заходи, які сприяють швидшому росту пагонів весною, запобігають розвитку склеродеріозу.

Склерофомоз сосни розвивається на хвої та пагонах верхніх ярусів крон сосни поточного року (рис. 5). За проявами роз-

різняють три типи ураження. За першим пагони набувають S-подібної форми, як і у випадку ураження сосновим вертуном, але забарвлення не змінюється. Іноді на таких пагонах видно жовто-бурі некрози, але хвоя не виявляє ознак ураження. За другим типом ураження пагони деформуються, стають рудими та склоподібними, хвоя уражується частково або суцільно, на хвоїнках утворюються широкі бурі перетинки, вище яких кінчики відмирають. Наприкінці розвитку хвороби пагони або їхні верхівки засихають і чорніють. За третім типом уражені пагони набувають золотистого забарвлення, але не вигинаються.

Таким чином, хвороби хвої та пагонів можуть спричинити не тільки відпад сіянців чи саджанців, але й деформацію стовбурів і зниження технічної цінності деревини, яку ми одержимо через десятки років. Саме тому вчасному вивченню цих хвороб і розробці заходів захисту від них слід приділяти значно більшу увагу.

*Валентина МЕШКОВА,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
завідувач лабораторії захисту лісу
Українського НДІ лісового господарства та агролісо-
меліорації ім. Г.М. Висоцького.*

Рис. 1 – Дотістромоз.

Рис. 2 – Діплодіоз.

Рис. 3 – Сосновий вертун.

Рис. 4 – Склеродеріоз (зонтична хвороба).

Рис. 5 – Склерофомоз.

ДУМКИ НА МОЛОДОМУ СТАРТІ

Традиція має вже більш як чвертьстолітню історію: щосені в Малинському лісотехнічному коледжі відбувається зліт юних лісівників області.

Нинішнього року в ньому взяли участь 18 шкільних лісництв. Сотні дівчат і хлопців урочисто вийшли на стадіон коледжу, щоб завернути перед державним прапором і вислухати теплі напутні слова.

Головуючий на зльоті Святослав Лазута дає старт змаганням.

Про організацію

Цього разу слід почати з подяки водіям автобусів, які в умовах на диво густого ранішнього туману благополучно доставили всіх учасників зльоту.

А на початок змагань туман розсіявся, і над зеленим килимом стадіону засяяло сонце, висвітливши новий задум працівників коледжу. Вони розмістили суддівські місця по всьому периметру футбольного поля. Йому в кожну мить і на кожному етапі спостерігати за випробуванням на міцність того чи іншого юного лісівника зручно було і друзям, і суперникам, усім бажаючим.

Про знання

Сидячи за столиком, де треба було продемонструвати

знання з дендрології, плакала дівчинка. Особливо гірко, коли кидала погляд на суддівський журнал, в якому було зафіксовано 10 балів перших двох учасників на цьому етапі. Зрозуміла, що до такої оцінки вона не дотягне.

Знайти юних лісівників, які вже в перші хвилини змагань принесли своїй команді максимальні бали, було непросто – вони поспішили на інші етапи. Та все ж зі Світланою Литвин і Наталею Никончук із Словечного ми познайомилися. Обидві на таких зльотах не новачки. Робота їхніх батьків пов'язана з лісом. Наставниця шкільного лісництва Ольга Іванівна Левицька хоча й викладає фізику, але знає як закріпити і систе-

матично підтримувати інтерес підопічних до біології. Це і є основні складові успіху.

Про династії

Звичайно, успіх залежить, насамперед, від самого учасника змагань, а не від його предків. Та все ж тим дітям, які зростають у сім'ях лісівників, на зльоті було легше.

Приїхав уболівати за свого внука мисливствознавець Ємільчинського держлісгоспу Григорій Степанович Яценко. А може не просто уболівати, а поспостерігати, як поведеться його вихованець у «бойових» умовах. Торік на змаганнях зі стрільби він посів перше місце – але вибив лише 28 з 30 можливих очок. Цього року семикласник Олексій, відповідаючи на запитання про лісових звірів, не втратив жодного бала – 10.

Про здоров'я

Коли ми захоплюємося тим, як багато всього знають наші діти, чи завжди задумуємося: а чи вистачить у них сил застосовувати ці знання впродовж життя?

Мабуть найбільш засмученим суддею на зльоті був Валерій Григорович Осипенко. Він не вперше працює на спортивному етапі змагань, і змушений констатувати: фізичних сил у школярів меншає. Ще в пам'ятку той час, коли на перекладині юні лісівники підтягувалися до 50 разів. Від цього річного

рекорду – 27 разів – відставання більшості учасників, м'яко кажучи, значне.

Серед призів, які чекали на переможців, можна було помітити і плазмові телевізори, і набори для спортивних ігор. Друге на сьогодні видається актуальнішим.

Про майбутніх переможців

Цю трійцю неможливо було не помітити. Худенькі, невисокі, як виявилось потім – п'ятикласники вперше представляли на зльоті Народицький спецлісгосп. Вони постійно тулилися гурту і поводитися набагато стриманіше, ніж усі інші. Але куди й поділася їхня несміливість, коли настав час змагатися. Олександр Титюк і Роман Бісик заробили по 9 із 10 можливих балів на етапі «Лісові звірі і птахи», а Іванна Бабиц – 8 балів із 10 на етапі «Насінництво».

- Які розумні діти! – не посуддівському бурхливо відгукнулася про них суддя Таїсія Сергіївна Ганжалюк.

Заслужили. Але відійшли від суддівських столів і знову зникли. Як не просив фотограф підвести голови, розплющити очі, широко посміхнутись – не

вмовив. Так і закарбувалися на знімку новачки, які ще ого-го як покажуть себе.

Про переможців

Перемогу на цьогорічних змаганнях здобуло Ємільчинське шкільне лісництво. Був час, коли його колектив сім разів підряд повертався зі зльоту переможцем. І ось – славу відвоювано.

Минулорічний лідер – Баранівське шкільне лісництво «Паросток» – посіло друге місце.

На третьому – традиційно Малинське шкільне лісництво.

Три лісництва, що вибирають право зайняти весь п'єдестал вже не перший рік.

Про майбутнє

На зліт шкільних лісництв приїхав начальник Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства Андрій Борисович Курінський.

Він – випускник Малинського лісотехнічного коледжу, пройшов з того часу немалий шлях; і все, що він хотів сказати учасникам зльоту, вивірено ним особисто:

- Згадаймо прислів'я: «Я слухаю, і я забуваю. Я бачу, і я запам'ятовую. Я роблю, і я розумію». Як сьогодні не підтримувати шкільні лісництва, якщо вони додають нового змісту в життя підлітків, вчать їх здобувати перемоги, а головне – допомагають їм зорієнтуватися в своєму майбутньому. Бо тільки «пощупавши» якусь справу, можна зрозуміти, чи вона справді твоя. І тому можна бути впевненим, що ті 10-12 відсотків учасників подібних зльотів, які потім ідуть у лісівничі професії, зробили усвідомлений вибір.

Хочу сказати майбутнім колегам, що любити й знати ліс – це ще не все для досягнення успіху в професії. Праця лісівників не легка. Для молодого спеціаліста важливо не втікати від труднощів, а наполегливо вчитися долати їх.

Пам'ятаймо, — закликав Андрій Борисович, — про те, що робить нас справді сильними: сила знань, сила сумління, сила духу!

Галина ПАЛИВОДА.

КВІТКА АПОСТОЛА ПЕТРА – ПЕРВОЦВІТ

Ця рослина має в Україні багато цікавих народних назв: баранчики, скороспілка, весняник, ключики, Петрові ключі, первенець. Ось що про неї розповідає давня легенда. Одного разу, коли апостол Петро, якому було довірено ключі від Царства Небесного, стояв на чатах біля входу до раю, раптом до нього підлетів ангел і доповів, що хтось намагається проникнути до раю без дозволу. Легенда далі оповідає, що вражений цією звісткою, апостол з подиву випустив з рук зв'язку своїх золотих ключів. І вона, падаючи від зірки до зірки, полетіла на землю. Аби підхопити її, апостол навздогін послав швидкокрилого ангела. Та в'язка ключів все жупала на землю, і на тому місці проросла рослина з золотаво-жовтими квітами та листям, подібним до ключів. І тепер щороку, рано на весні вона милує людське око.

Про яку рослину йдеться? Про первоцвіт, з латинської – перший. Його золотаві квіти відчиняють нам двері до весни та тепла. На Житомирщині дико зростають три види первоцвітів: звичайно – первоцвіт весняний (або п. лікарський) та дуже зрідка – первоцвіт високий та первоцвіт безстеблій. Далі у тексті будемо оповідати переважно про первоцвіт весняний, примулу (*Primula veris* L.).

От як співається про цю рослину у давній українській пісні (подаємо за незрівнянним знавцем українського фольклору Н. Золотницьким): «Смертна неділе (черверта неділя Великого посту, коли зима немовби вже починає вмирати – прим. авт.), де ключі діла? Я віддала їх Вербній неділі. Вербна неділе, де

ключі діла? Я віддала їх Чистому четвергу. А ти, четвер, кому їх віддав? Я віддав їх св. Юрію». І ось св. Юрій (23 квітня) встає, кидає ті ключі на землю, й виростають з них молода та ніжна травичка та перші квіти – первоцвіти.

У давній Греції первоцвіт вважався головною лікарською рослиною божественної гори – Олімпу. Давні греки її називали «додекатеон» – тобто квітка дванадцяти богів. Вони вірили, що в ній є цілюще начало проти всіх хвороб. Існує давньогрецька легенда про те, що первоцвіт виник із тіла юнака Паралісуса, який помер від любові, а боги зі співчуття перетворили його на чарівну квітку. Саме тому в давнину первоцвіт, передусім, вважався ліками від паралічу, при болях у суглобах.

У магічні властивості первоцвіту також вірили давні кельти. Називали вони його «самолус». Гальські жерці – друїди – збирали його з великою таємничістю, за складного обряду – для збереження цілющої сили. Із соку цієї рослини друїди варили любовний напій – своєрідне приворотне зілля. Загалом, давні кельти вважали цю квітку всесильною.

У Франції досі вважають, що квіти первоцвіту мають чудодійну силу, виганяють бісів, вигортають із землі кістки невинно загиблих невідспіваних людей. У багатьох країнах Євро-

пи також збереглося повір'я, що первоцвіт має магічні властивості розрив-трави – відкривати заховані скарби. У Німеччині селяни вірили, що особливо дієвою у пошуках скарбів є примула, якщо знайти її квітучою в ніч перед Різдвом або в день говіння на масляницю.

Дозволимо собі невеликий відступ: а тут про який первоцвіт йде мова? Чи є він у нас? Бо ж ми живемо у Східній Європі, а не в Центральній, – з холодною зимою, особливо в час Різдва.

Можу впевнено стверджувати: мова йде про первоцвіт безстеблій (*Primula acaulis* L.), і він росте у лісі прямо в околицях м. Житомир. У 2005 році на Різдво була відлига, і цей первоцвіт масово цвів! І я особисто це бачив! Мабуть, мені треба було взяти магічні листочки і пошукати скарби. Але я не зірвав ці рослини – бо ж велика рідкість. Нехай собі росте!

Знову повертаємося до

первоцвіту весняного – більш пізнього. У деяких землях Німеччини його називають також «ключем заміжжя», оскільки існує повір'я, що дівчина, котра першою на Великдень знайде первоцвіт, неодмінно того року вийде заміж. А в Англії досі дітям розповідають легенду про те що у жовтих квіточках первоцвіту щодня у дощ і щоночі переховуються маленькі феї і гноми. Вони починають співати, і той, хто почує цей спів, стане найщасливішим зі смертних.

А тепер спробуємо розібратися, то ж чим нам може допомогти первоцвіт весняний, чи справді він лікарський (стара його латинська назва – *Primula officinalis*)? Відповідаю ствердно – лікарський! Лікарською сировиною є коріння, яке треба заготовляти навесні, до цвітіння рослини, або восени; квіти з чашечками або тільки віночки квіток; листя. Ці частини рослини використовуються з лікарською метою по-різному, залежно від їх хімічного складу та вмісту біологічно активних речовин. Коріння первоцвіту весняного містить 10% тритерпенових сапонінів та їх похідної сполуки примулагеніну, глікозиди (примулаверін, примвеїн), близько 0,1% ефірної олії, каротини. У листі містяться сапоніни (до 2%), каротини (до 3 мг%), флавоноїди (вони є потужними антиоксидантами). Квітки також містять сапоніни, флавоноїди й ефірну олію. Слід особливо наголосити на тому, що всі частини рослини містять значну кількість вітаміну С – до 5,9% (на суху масу). Відповідно, у свіжому листі первоцвіту вітаміну С – близько 1%, саме тому його рекомендується додавати у весняні салати, а висушене листя – у страви взимку, коли відчутна нестача вітамінів.

Рекомендую лісівникам приготувати весняний вітамінний салат з первоцвітом, рецепт якого навів чудовий знавець дикорослих їстівних рослин А. Кошечев (1981): покрити 100 г вимитого свіжого листя первоцвіту, 80 г звареного столового

буряка, 25 г зеленої цибулі. Додати сіль за смаком та 20 г сметани, на 10-15 хвилин поставити у холодильник. Страва готова!

Нині у лікарській практиці первоцвіт весняний та препарати з нього використовують переважно як відхаркувальний засіб при захворюваннях легень і верхніх дихальних шляхів. Водні відвари та настої первоцвіту посилюють секрецію слизової оболонки бронхів, діяльність її війкового епітелію, чим прискорюють видалення секрету з дихальних шляхів.

Саме первоцвіт є основою сучасних фітопрепаратів, наприклад, такого відомого, як сироп «Гербіон», який використовується при гострих респіраторних захворюваннях, що супроводжуються сухим кашлем.

Переважно застосовують водний настій коріння первоцвіту. Призначають його при катарах верхніх дихальних шляхів, трахеїтах, бронхітах, бронхопневмоніях. Відомий фітотерапевт О. Попов рекомендував відвар коріння і листя первоцвіту ще й як болетамувальний засіб при ревматизмі та сечогінний засіб при хворобах нирок та як загальнозміцнюючий засіб.

Квітки первоцвіту використовують переважно у народній медицині. Настій п'ють при гарячці, запаленні горла і легень, головних болях, в т.ч. мігрені, при неврозах і безсонні, при-

скореному серцебитті. Як кровоочисний засіб висушені квіти використовують при подагрі, фурункулах, виразках і шкірних висипах. Використовують первоцвіт також при підвищеній збудливості і головних болях (М. Носаль, М. Носаль, 1953). Зовнішньо настій квіток використовують для промивання носа при нежиті. Протипоказаннями для використання препаратів первоцвіту є вагітність, годування груддю, непереносимість примули.

Наостанок, як завжди, наводимо перевірений рецепт з Довідника «Лікарські рослини» за редакцією академіка А.Гродзинського (1999) для лікування запальних процесів верхніх дихальних шляхів. Приготувати настій: 10 г подрібненого коріння первоцвіту (1 столова ложка), покласти у 200 мл води (окропу), закрити кришкою, проварити 5 хвилин, настояти на водяній бані 15 хвилин, процідити. Зберігати у холодильнику 3-4 доби. Приймати по 1-2 столові ложки 3-4 рази на день, до їди. Тривалість прийому – 2 тижні. Зауважимо лише, що це лікування ні в якому разі не відмінняє того, яке призначив фаховий лікар. Однак прийом цього настою значно прискорює одужання.

Олександр ОРЛОВ,
кандидат біологічних наук.
Поліський філіал УкрНДІЛГА.

СВЯТКУЙМО!

Настає час новорічних і різдвяних святкувань.

Свято кожен уявляє й організовує по-своєму.

Нову нотку в розуміння свята внесла зустріч з Ангеліною Іванівною Нестеровою, керівником житомирського зразкового фольклорного гурту «Джерельце». Вона похвалилася, що почула від досвідченого збирача фольклору нову пісню. Нову в розумінні – свіжу, бо це старовинна пісня. Але як по-сучасному звучить!

На жалкування, що наш Вісник не друкує нот, то як же читачам запропонувати пісню, Ангеліна Іванівна відповіла просто: кожен покладе її на той мотив, який почує його душа.

**Ой, зійдімося, роде,
Погуляємо добре.
Зійдімося, родинонько,
Бо вже нас немноженько.**

**Бо одні повмирили,
Других в військо забрали,
А третії збагатили
Та й од нас одцурались.**

**Не цурайся мене, роде,
А я тебе не буду.
Прибуди, прибуди до мене,
Я тобою рада буду.**

**Нема зілля понад зілля,
Як любисток і м'ята.
Нема роду ріднішого,
Як батько і мати.**

**Нема хліба понад хліба,
Як жито й пшениця.
Нема роду ріднішого,
Як брат і сестриця.**

РІК КОЗИ-ВІВЦІ РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ 19 ЛЮТОГО 2015-го

Тим, хто уважно ставиться до Східного календаря, приємно буде дізнатися, що порівняно з роком Коня, 2015 рік Вівці обіцяє бути більш спокійним, адже Вівця – це сумирна тварина, хоча іноді й уперта.

Характер Кози – складний, як у кожної пані: він і з химерами, і з миролюбністю, агресивний і сентиментальний, лінивий і прагматичний. Коза – велика естетка, у неї бездоганний смак і море артистизму. Отож у фаворитах у неї кожен, хто творить красиве.

Примхливий характер кровителки цього року обіцяє деяку нестабільність у різних сферах життя, зате не буде нудно. Все буде добре, якщо ви будете враховувати її особливості й постараетесь їй догодити.

Доведеться навчитись ефективно чергувати роботу, відпочинок і, звичайно, особисте

життя. Це – дуже благодатний рік для створення сім'ї, оскільки Коза є стадною твариною, вона досить добра, чесна і віддана, отож родинні стосунки складатимуться вдало.

В цей рік зростає небезпека зрад, злих пліток та чуток. Знавці східних гороскопів передрікають, що в суспільстві в цей час може бути багато безплідних суперечок, у яких жодна сторона не хоче йти на компроміс, при цьому матеріальні проблеми відходять на задній план і не вирішуються. В рік Кози багатьом доведеться проявляти винахідливість в гострій боротьбі за місце під сонцем.

Можливо тварина-символ 2015 року буде м'якше брикатися, якщо врахувати, що цей рік Кози буде Дерев'яним за стихією і Синьо-зеленим за кольором.

Отож пам'ятаймо: головний символ року Кози — дерево. Оно символізує енергію й одночасно повільне, але наполегливе зростання.

*Сива стомлена сутінь снігів,
Слід сорочий і лисячий слід.
І під крилами хмар-снігурів
Сонця зимнього жевріє глід.*

*Сиво як... сивосниву сосну
Нюха заєць і тінь свою нюха...
Так і є: з глибини в глибину,
З рук у руки, із вуха у вуха*

*Світ кидается й спить на ногах,
Їсть і п'є, і нема йому свята...
Димно дихають в сивих снігах
Сосеняточка і сосенята.*

*Так і є... І з-під хмар-снігурів
Сніговіється даль-хитавиця,
Та ще приспана сила снігів,
Та над серцем зоря-вечорниця...*

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ.

